

BANKING GLOBALIZATION – AN IMPORTANT STEP TOWARDS FINANCIAL GLOBALIZATION

Andra Maria Găină

Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: Banking globalization has become a reality of our days. It practices an extremely strong influence not only considering economy, but also on other parts of the contemporary world.

The expansion of the financial markets and the diversification of the financial instruments have grown the possibilities of access to funds for banks. Banking transnational companies were the one that opened and reinforced the way of the financial globalization and gave an international dimension to the banking activity. Traditional banking practices based on the warehouses and credits drawing occurred on a second level. The new activities, such as financial markets transactions and the production of revenue through commissions has become an important sources for banks profitability.

On the global financial market the lending operations are ranked in volume in the second place after bonds. The banking sector is dominated by the three financial poles of the world (the European Union, the United States of America and Japan).

Banks have undergone radical structural changes due to economic, political and technological change. On the banking market there is an internationalization of banking systems in developed countries and a process of concentration of banking activity.

Keywords: banking globalization; financial market; credits; concentration of banking activity.

I. Sistemul bancar - componentă esențială a sistemului financiar internațional

1. Sistemul financiar internațional

1.1. Elemente preliminare. Sistemul financiar internațional¹ este dominat în toată lumea de instituțiile financiare (bănci, companii de asigurări și fonduri de pensii). În zilele noastre este imposibil să cheltuiești, să împrumuți sau să economisești bani fără a apela la mediul virtual și la intermediarii financiar.

Sistemul financiar internațional presupune existența unei game variate de instituții financiare: bănci comerciale; fonduri mutuale; fonduri mutuale ale pieței monetare; asociații de economii și împrumuturi; companii financiare de vânzare-cumpărare; uniuni de credit; bănci mutuale de economii. El² a apărut pe fondul dezvoltării economiilor naționale și al globalizării comerțului și serviciilor, cu consecința extinderii și diversificării relațiilor financiare internaționale.

1.2. Ce este sistemul financiar internațional? Sistemul financiar este alcătuit din fluxurile de capital (împrumuturi și obligațiuni) și investiții (investiții străine directe; acțiuni; bani) și a înregistrat cea mai mare rată de creștere în volum în ceea ce privește afacerile.

Sistemul financiar internațional³ cuprinde un ansamblu de relații financiar-monetare internaționale prin care se asigură transferul în timp și în spațiu al resurselor de capital de la creditorii sau investitorii internaționali către cei care au nevoie de acesta, care se derulează într-un

¹Badea, D.G., Novac, L.E., *International Trade and Finance*, Ed. Economică, București, 2005, p. 57-58; Kim, S., Kim, S.H., *Global Corporate Finance*, Sixth Edition, Blackwell Publishing, 2006, p. 296.

²Păun, C., *Aspecte financiare ale relațiilor economice internaționale*, Ed. Luceafărul, București, 2003, p.4.

³Gaftoniuc, S., *Finanțe internaționale*, Ed. Economică, București, 2000, p. 57.

cadru instituțional și normativ bine determinat, în scopul dezvoltării economiei internaționale în ansamblul său.

1.3. Sistemul financiar internațional și globalizarea. În contextul globalizării⁴, economia mondială a înregistrat schimbări semnificative în structura și funcționarea principalelor sisteme, în special în sistemul financiar.

Globalizării îi pot fi atribuite variate semnificații⁵ (globalizarea informației; globalizarea culturii; răspândirea televiziunii, a internetului și a celorlalte forme de comunicare; mobilizarea crescută a comercializării ideilor) care conduc la comprimarea lumii de la măsura "M" (medium) la măsura "S" (small), în special în sectorul bancar.

În lucrarea sa, *Lexus și măslinul*, Thomas Friedman dă o definiție⁶ clară a globalizării. El consideră globalizarea ca fiind "integrarea inexorabilă a piețelor, a statelor naționale și a tehnologiilor într-un grad fără precedent - și anume într-o modalitate care dă indivizilor, întreprinderilor și statelor naționale posibilitatea de a ajunge mai departe, mai rapid, mai profund și mai ieftin ca oricând într-o manieră care, pe de altă parte produce o reacție puternică din partea celor pe care acest nou sistem fie îi agrează, fie îi lasă în urmă".

Globalizarea sistemului financiar internațional are la bază o serie de elemente: regula celor 3D (dezintermediere; dereglementare; deschidere); dezvoltarea sistemului IT; "profesionalizarea piețelor"; progresul în teoria și practica finanțelor.

Dezintermedierea a eliminat băncile din rolul de principali intermediari în procesul de finanțare și s-a trecut la un sistem bazat pe relația directă dintre deținătorii de fonduri și solicitanții lor.

Dereglementarea a avut ca rezultat creșterea mobilității internaționale a capitalurilor.

Deschiderea a dus la extinderea pieței monetare la scară mondială prin intermediul pieței valutare, ca urmare a procesului de internaționalizare a economiilor.

Dezvoltarea sistemului IT a fost cea mai importantă schimbare în era globalizării. Internetul oferă posibilitatea de a tranzacționa pe cont propriu, iar accentul cade pe procesul competitiv dintre marile centre financiare ale lumii, inovație și implantare în străinătate.

"*Profesionalizarea piețelor*" a făcut ca băncile să devină importante instituții financiare ce stau la dispoziția celor care solicită inovații financiare⁷ (operațiuni swap; opțiuni sau combinația opțiuni asupra tranzacțiilor swap, denumite swaptions).

Progresul în teoria și practica finanțelor este rezultatul inovării instrumentelor financiare, inovării produselor derivate și modului de gândire al jucătorilor financiari.

Competiția bancară, procesele de fuziuni și achiziții, falimentele bancare, schimbările din domeniul reglementării și supravegherii bancare sunt fenomene întâlnite tot mai des în cadrul sistemelor bancare.

2. Sistemul bancar -componentă a sistemului financiar internațional

2.1. Ce este sistemul bancar. Sistemul bancar este alcătuit din ansamblul diferitelor categorii de instituții financiar- bancare, care își desfășoară activitatea într-o țară.

Sistemul bancar dintr-o țară cuprinde cadrul instituțional și cadrul juridic.

Cadrul instituțional este format din banca centrală (cu rol de coordonare și supraveghere), bănci comerciale și alte instituții financiare similare acestora.

Cadrul juridic este format din ansamblul reglementărilor care guvernează activitatea bancară.

⁴ **Bucur, C.R.**, *The Globalisation of the Banking Sector-Evolutions and Predictions*, Economic Insights-Trends and Challenges, Vol. LXIV, No. 1/2012, p. 75.

⁵ **Mionel (Pană), O.**, *Psihologia investitorului. Tendințe și mutații pe piața financiară internațională*, Ed. Universitară, București, 2010, p.25.

⁶ **Friedman, T.**, *Lexus și măslinul*, Ed. Polirom, București, 2008, p.30.

⁷ *Introducere în studiul piețelor de titluri de valoare*, Seria Reuters pentru educație financiară, Ed. Economică, București, 2000, p. 14.

În România activitatea bancară se desfășoară prin Banca Națională a României (cu rol de bancă centrală) și societăți bancare (constituite ca societăți comerciale).

2.2. Categoriile de bănci. Băncile din sistemul bancar sunt: banca centrală (cu rol în supravegherea și organizarea relațiilor monetar-financiare ale unui stat, atât pe plan intern cât și în relațiile cu alte sisteme monetare); băncile comerciale (celelalte bănci, altele decât banca centrală).

Băncile comerciale⁸ sunt de mai multe tipuri. În acest sens există: *bănci agricole* (care dau credite și alte facilități financiare și de plată unităților agricole pentru cumpărarea de terenuri și utilaje agricole, îngrășăminte etc.); *bănci de investiții* (acordă credite pe termen mediu și lung); *bănci ipotecare* (acordă împrumuturi pe termen lung cu o ipotecă asupra imobilelor deținute de debitori); *bănci de export-import* (creditează pe diferite termene producătorii/exportatorii autohtoni pentru a-i sprijini în activitatea de promovare a produselor țării respective pe piețele externe); *bănci internaționale sau private* (ex: Banca Reglementelor Internaționale; Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare; Banca Mondială); *băncile de depozit* (efectuează cea mai mare parte a activităților pe plan intern prin atragerea de depozite și acordarea de credite financiare și persoanelor fizice); *băncile de accept sau casele de accept* reprezintă instituții bancare care susțin, prin semnătura lor, titluri de credit (cambii; bilete la ordin) trase de exportatorii locali asupra importatorilor străini, titlul de credit devenind astfel negociabil; *casele de emisiune* (asigură plasarea pe piață a unor emisiuni de hârtii de valoare- acțiuni, obligațiuni).

2.3. Impactul globalizării asupra sistemului bancar. Sistemul bancar a suferit în ultimele două decenii o serie de schimbări. Băncile internaționale își extind activitatea în alte țări decât cele de origine, ceea ce are un impact major asupra competiției. Performanța și eficiența operațiunilor realizate de bănci sunt legate direct de mediul competitiv global.

Integrarea continuă a instituțiilor și piețelor financiare crează un mediu din ce în ce mai competitiv și cresc eficiența operațiunilor bancare în general. Sectorul bancar este unul dintre cele mai importante sectoare economice, influențabil și responsabil de schimbări, fie ele internaționale sau interne.

Studiile despre globalizare⁹ indică influența acesteia asupra sistemului bancar. Ea are impact la scară largă asupra bancilor din orice țară a lumii. Efectele economice ale globalizării asupra sistemului bancar pot fi pozitive sau negative. Ținta celor care manageriază sistemul bancar este de a maximiza efectele pozitive și de a le minimiza pe cele negative.

Pentru maximizarea efectelor pozitive este nevoie de diversificarea activității bancare și tranzacționarea prin intermediul derivatelor financiare. Acest lucru presupune diversificarea serviciilor bancare la sursă, emiterea de certificate de depozit și împrumuturi pe termen lung din exteriorul sistemului bancar. Pentru beneficiul clienților datoriile acestora trebuie să fie transferate în arii noi de investire, cum sunt investițiile bancare și finanțarea privatizării.

Cea mai mare provocare a băncilor este riscul asociat cu mixul produselor, cu competiția crescândă și cu obținerea resurselor necesare, în special a resurselor umane, care trebuie să corespundă cerințelor legislației din domeniu.

Băncile trebuie să facă față și noilor provocări asociate riscurilor operațiunilor de împrumut, resursa umană trebuie să se adapteze procesului rapid de dezvoltare și cerințelor tehnologiilor bancare moderne pentru a livra produsele și serviciile clienților pe piața locală.

II. Criza financiară globală și cum a afectat aceasta sectorul bancar

1. Declanșarea crizei financiare globale

⁸Tendențe în evoluția sistemului bancar. Tipuri de bănci și de sisteme bancare, http://www.referateok.ro/referate/1064_1260883108.pdf; Ionescu, L.C., *Fundamentele profesiei bancare: Băncile și operațiunile bancare*, Ed. Economică, București, 1996, p. 20.

⁹Bexley, B., J., Bond., P., Maniam, B., *The globalization of commercial banking*, Research in Business and Economics Journal, Sam Houston University, p. 2-4.

Criza financiară globală sau criza subprime își are originea în spargerea balonului internet¹⁰ la sfârșitul anului 2000, când rata fondurilor federale a scăzut în câteva luni de la 6,5% la 3,5%.

Pe fondul unei monede ieftine a apărut un *boom imobiliar*, creditorii ipotecari creditau pe oricine și au inventat noi modele de stimulare a afacerilor.

Merrill Lynch estimase că 50% din creșterea PIB-ului american din perioada anului 2005 avea legătură cu problema locuințelor, fie în mod direct, fie prin constituirea acestora și cumpărarea obiectelor necesare, fie indirect, prin cheltuirea banilor generați din refinanțarea ipotecilor.

În anul 2006 împrumuturile ipotecare subprime cu grad ridicat de risc ajunseseră la 20% din totalul împrumuturilor ipotecare, față de 5% în 1996. Se acordau așa numitele credite "ninja", fără ca împrumutatul să facă dovada unui loc de muncă stabil, să aibă un venit stabil sau să prezinte o garanție pentru alte bunuri. Băncile și-au vândut ipotecile cu grad mare de risc sub formă de obligațiuni de plată garantate, iar fluxurile de capital din mii de ipoteci în obligațiuni cu riscuri au fost transferate conform opțiunilor fiecărui investitor.

Marile bănci de investiții din Statele Unite ale Americii (Lehman Brothers, Bear Stearns, Merrill Lynch, Goldman Sachs și Morgan Stanley) au obținut profituri mari în perioada boom-ului imobiliar, iar ca efect al tranzacțiilor în marjă gradul lor de îndatorare și de risc a crescut foarte mult, iar în 2007 acestea cumulau o datorie de 4100 miliarde dolari americani, care echivala cu 30% din valoarea economiei SUA.

Balonul imobiliar a explodat¹¹, iar instituțiile financiare legate de piața imobiliară au intrat și ele în pierderi.

Pe 15 iunie 2007, banca de investiții Bear Stearns a anunțat că două mari fonduri ipotecare de hedging aveau probleme cu realizarea apelurilor în marjă. Bear Stearns a creat o linie de credit în valoare de 3,2 miliarde USD pentru a salva unul dintre fonduri și a lăsat celălalt fond să se prăbușească. La data de 9 august, BNP Paribas (o bancă franceză) a suspendat trei dintre fondurile sale de investiții, în valoare de 2 miliarde de euro, invocând probleme din sectorul ipotecar subprime din SUA. BCE a făcut în aceeași zi o primă infuzie de 95 miliarde de euro, în sistemul bancar al zonei euro, iar pe data de 10 august, BCE a pus la dispoziția fondurilor bancare o a doua infuzie de încă 61 miliarde euro, pentru ca la data de 13 august 2007, să pompeze încă 47,7 miliarde euro în piețele financiare.

Băncile centrale din SUA și din Japonia au făcut și ele infuzii pe piețele financiare și se pregăteau pentru a susține piața în continuare cu banii necesari pentru combaterea problemei creditelor. Criza bătea la ușă! Problemele majore ale fondurilor de hedging, precum și cele ale BNP Paribas sunt considerate¹² că au marcat debutul celei mai mari crize financiare, de după Marea Depresiune din 1929.

Problemele de pe piața ipotecară americană s-au agravat, iar criza care a debutat în august 2007 s-a acutizat în luna septembrie 2008.

La data de 7 septembrie, Fanni Mae (Federal National Mortgage Association) și Freddie Mac (Federal National Mortgage Association), două instituții de credit ipotecar americane, au intrat sub control guvernamental pentru a fi salvate de la faliment, iar la data de 14 septembrie, Lehman Brothers, una dintre cele mai mari bănci de investiții solicită intrarea în faliment, deoarece nu primise ajutor financiar de la FED. Banca de investiții Merrill Lynch este preluată, în aceeași zi de 14 septembrie 2008, de Bank of America. Majoritatea acțiunilor de la bursă cad în data de 15 septembrie 2008, iar în data de 16 septembrie 2008, AIG (American International Group), care este cea mai mare firmă de asigurări din lume intră într-o criză de lichidități, fiind creditată până la urmă de către FED cu 85 miliarde de USD, în schimbul a 79,9% din acțiuni. Până la sfârșitul săptămânii, FED mai introduce pe piață lichidități în valoare de 105 miliarde USD, dar evenimentele iau amploare și criza de lichidități afectează din ce în ce mai multe instituții financiare din lume. SUA a

¹⁰Soros, G., *Noua paradigmă a piețelor financiare*, Ed. Litera Internațional, București, 2008, p. 12.

¹¹Găină, A., M., *Globalizarea și crizele financiare*, Ed. Pro Universitaria, București, 2012, p. 91-93.

¹²Krugman, P., *Întoarcerea economiei declinului și criza din 2008*, Ed. Publica, București, 2009, p. 204.

pregătit un plan de salvare de 700 miliarde USD, pe care l-a supus aprobării senatului, iar guvernele s-ar în sprijinul instituțiilor financiare din statele lor. Bursele au căzut, iar încrederea în sistemul financiar s-a redus considerabil.

Momentul care a declanșat criza financiară, care debutase la 9 august 2007, este considerat¹³ a fi căderea băncii de investiții Lehman Brothers la data de 15 septembrie 2008.

2. Tipurile de crize bancare și retragerile masive din bănci

Reinhart identifică două tipuri de crize bancare¹⁴. Un tip de criză este cea care apare în țările sărace, în curs de dezvoltare, din Africa și din alte părți ale lumii. Ea poate să apară ocazional și pe piețe emergente mai bogate, cum ar fi Argentina. Aceste crize au la bază reprimarea financiară ca formă importantă de taxare, adică o formă de insolvență a datoriei interne. În acest caz, guvernul stoarce indirect bani de la cetățeni prin aplicarea de taxe și monopolizarea sistemului de economisire și plăți. Guvernele impun plafoane ale dobânzii măbind taxa de reprimare financiară.

Un exemplu în acest sens este India, când la începutul anilor 1970 a plafonat dobânda bancară la 5% și a generat o creștere a inflației de peste 20%.

Al doilea tip de criză este cea care se manifestă în țările cu piețe emergente și economii avansate. În acest caz băncile transformă depozitele pe termen scurt în depozite pe termen lung, ceea ce le face vulnerabile retragerilor masive. În timpul unui "asalt al depunătorilor" asupra unei bănci aceștia își pierd încrederea în bancă și își retrag banii în masă. Banca se vede astfel nevoită să își lichideze activele în condiții de dificultate.

Criza din economia globală¹⁵ (o economie care este de aproximativ 40 de milioane de ori mai mare decât asociația de babysitting) are cu toate deosebirile de scară un caracter foarte asemănător cu problemele asociației. Locuitorii lumii vor să cheltuiască mai puțin decât produc, lucru posibil la nivel de individ, dar nu și la nivel colectiv. Rezultatul este nenorocirea de peste tot din jurul nostru.

III. Evoluția și perspectivele sistemului bancar

1. Elemente preliminare

Globalizarea¹⁶ a determinat nevoia de armonizare a regulilor bancare și facilitarea extinderii serviciilor bancare la nivel regional și global.

În anul 1987 a fost semnat de către Grupul celor 10 cele mai industrializate țări un acord la Geneva care a avut ca scop optimizarea mărimii capitalului unei bănci. Acest acord este cunoscut sub numele de "Convenția Basel".

Acordul de Capital Basel a asigurat prin coținutul său convergența regulilor cu privire la riscurile creditării și la riscurile pieței.

Au urmat o serie de acte rectificatoare, care au culminat cu adoptarea Basel II în iunie 2004. Regulile acordului au fost cuprinse în cadrul legislației europene în anul 2007, ca o consecință a schimbărilor existente în cadrul directivelor Uniunii Europene.

În 2010 au fost elaborate noi reguli în cadrul Basel III. Standardele Basel III țintesc absorbirea șocurilor din sectoarele economice și financiare. De asemenea au în vedere un management al riscurilor și transparența băncilor.

2. Standardele impuse de Basel III

Instituțiile financiare au întâmpinat probleme datorită crizei economice și financiare prelungite. Nivelul de trai a scăzut, puterea de cumpărare a fost îngreunată, iar volumul creditelor

¹³Krugman, P., *op.cit.*, 2009, p. 204.

¹⁴Reinhart, C., M., Rogoff, K., *De data asta e altfel. Opt secole de siminteală financiară*, Ed. Publica, București, 2012, p. 233-236.

¹⁵Krugman, P., *Oprîți această depresine-acum!*, Ed. Publica, București, 2012, p.51.

¹⁶Bucur, C.R., *The Globalisation of the Banking Sector-Evolutions and Predictions*, Economic Insights-Trends and Challenges, Vol. LXIV, No. 1/2012, p. 76.

neperformante în totalul portofoliilor bancare a crescut ceea ce a dus la acumularea unor riscuri excesive la care au fost expuse băncile.

Instituțiile bancare europene¹⁷ au înregistrat prăbușiri dezastruase, iar impactul crizei s-a manifestat ca un ”ecou” asupra sistemului bancar.

Sistemul Basel III impune perfecționarea managementului riscurilor și creșterea transparenței și publicării societăților bancare.

Măsurile în cadrul Basel III vizează: creșterea accetului pe riscurile evidențiate în perioada crizei; introducerea unor standarde internaționale de lichiditate; introducerea unui amortizor de capital anticiclic în scopul protejării sistemului financiar de apariția eventualelor riscuri sistemice; calculul unui efect de pârgie pentru limitarea volumului datoriei la nivelul sistemului bancar în perioade de boom; diminuarea probabilității unui eventual faliment.

3. Rolul Băncii centrale în evoluția sistemului bancar

Banca centrală poate avea mai multe roluri¹⁸. Ea a parcurs mai multe stadii. Astfel, ca și bancă a statului deține monopolul emisiunii și al oferirii unei game de servicii financiare. Este bancă a băncilor, deține valențe de autoritate în domeniul bancar și are funcția de împrumutător de ultimă instanță și de supraveghere și reglșementare în domeniul bancar.

Banca centrală este independentă față de guvern, elimină modalitățile de finanțare a statului și are ca obiectiv fundamental stabilitatea prețurilor.

În cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale este bancă integrată într-un sistem de bănci centrale cu monedă unică.

Ca urmare a fenomenului globalizării banca centraă este o instituție cu valențe și implicații la nivel internațional.

4. Reconsiderarea sistemului bancar

Sub impactul globalizării financiare¹⁹, întregul sistem bancar internațional trebuie regândit. Este posibil să asistăm în viitor la un proces de capitalizare a instituțiilor bancare. Este necesară recâștigarea încrederii publicului și întărirea stabilității financiare.

Se discută despre două sisteme suplimentare de siguranță²⁰: ”capital conservation buffer”, caz în care se impune capital suplimentar, peste capitalul de bază și ”countercyclical buffer” când apare fenomenul de creditare excesivă.

Prin procesul de universalizare și specializare bancară se impune o legătură mai strânsă între băncile centrale și autoritățile de reglementare și specializare și întocmirea unor grupuri de decizii la nivel regional sau global, prin formarea de comitete supranaționale.

IV. Concluzii

Sistemul bancar²¹ a fost conectat prin globalizare la scară mondială. Interconectarea , pe lângă efectele benefice a condus și la creșterea premiselor de prăbușire a acestuia.

Credem că este nevoie de un grad sporit de responsabilizare și de transparență a sistemului financiar. Sistemele bancare trebuie să aibă ca principal obiectiv stabilitatea financiară.

Pentru a face față competiției internaționale băncile comerciale trebuie să cunoască toate detaliile despre cerințele pieței și să se asigure că acestea nu intră în conflict cu propriile obiective.

Oamenii și sistemele tehnologice sunt într-o interconexiune globală, care este ceva mai mult decât internaționalizarea și universalizarea.

¹⁷Nedelcu (Bunea), M., *Impactul Basel III în performanța sistemului bancar românesc*, Management intercultural, Volumul XVI, Nr.1 (30), 2014, p. 159.

¹⁸Căpraru, B., *Sistemele bancare, între trecut și viitor*, Oeconomica 4/2010, p. 63.

¹⁹Guillermo de la Dehesa, *Învingători și învinși în globalizare*, Ed. Historia, București, 2007, p. 18.

²⁰Căpraru, B., *Sistemele bancare, între trecut și viitor*, Oeconomica 4/2010, p. 65.

²¹Roubini, N., Mihm., S., *Economia crizelor. Curs-fulger despre viitorul finanțelor*, Ed. Publica, 2010, p.351.

BIBLIOGRAPHY

1. **Badea, D.G., Novac, L.E.**, *Interntional Trade and Finance*, Ed. Economică, București, 2005;
2. **Bexley, B., J., Bond., P., Maniam, B.**, *The globalization of commercial banking*, Research in Business and Economics Journal, Sam Houston University;
3. **Bucur, C.R.**, *The Globalisation of the Banking Sector-Evolutions and Predictions*, Economic Insights-Trends and Challenges, Vol. LXIV, No, 1/2012;
4. **Căpraru, B.**, *Sistemele bancare, între trecut și viitor*, Oeconomica 4/2010;
5. **Friedman, T.**, *Lexus și măslinul*, Ed. Polirom, București, 2008;
6. **Gaftoniuc, S.**, *Finanțe internaționale*, Ed. Economică, București, 2000;
7. **Găină, A., M.**, *Globalizarea și crizele financiare*, Ed. Pro Universitaria, București, 2012;
8. **Guillermo de la Dehesa**, *Învingători și învinși în globalizare*, Ed. Historia, București, 2007;
9. **Ionescu, L.C.**, *Fundamentele profesiei bancare: Băncile și operațiunile bancare*, Ed. Economică, București, 1996;
10. **Kim, S., Kim, S.H.**, *Global Corporate Finance*, Eixth Edition, Blackwell Publishing, 2006;
11. **Krugman, P.**, *Întoarcerea economiei declinului și criza din 2008*, Ed. Publica, București, 2009;
12. **Krugman, P.**, *Opriți această depresie-acum!*, Ed. Publica, București, 2012;
13. **Mionel (Pană), O.**, *Psihologia investitorului. Tendințe și mutații pe piața financiară internațională*, Ed. Universitară, București, 2010;
14. **Nedelcu (Bunea), M.**, *Impactul Basel III în performanța sistemului bancar românesc*, Management intercultural, Volumul XVI, Nr.1 (30), 2014;
15. **Păun, C.**, *Aspecte financiare ale relațiilor economice internaționale*, Ed. Luceafărul, București, 2003;
16. **Reinhart, C., M., Rogoff, K.**, *De data asta e altfel. Opt secole de siminteață financiară*, Ed. Publica, București, 2012;
17. **Roubini, N., Mihm., S.**, *Economia crizelor. Curs-fulger despre viitorul finanțelor*, Ed. Publica, 2010;
18. **Soros, G.**, *Noua paradigmă a piețelor financiare*, Ed. Litera Internațional, București, 2008.